

Streszczenie sprawozdania rocznego – 2016 rok

Zadanie 1.7 Poszerzanie różnorodności gatunków i odmian roślin ogrodniczych na obszarach wiejskich oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia roślinnych zasobów genowych.

Cel zadania: zwiększenie różnorodności genetycznej roślin poprzez upowszechnianie materiału rozmnożeniowego oraz informacji o dawnych i miejscowych odmianach gatunków roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych, ich dzikich krewniakach oraz roślinach miododajnych i innych wykorzystywanych na cele konsumpcyjne i paszowe na obszarach wiejskich. Dodatkowym celem zadania jest podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia roślinnych zasobów genowych.

1) Wytypowanie dawnych i miejscowych odmian roślin ogrodniczych w oparciu o istniejącą bazę danych i przeprowadzoną waloryzację obiektów kolekcyjnych zgromadzonych w banku genów oraz odmian mających znaczenie w rejonie ich pochodzenia dla zachowania różnorodności w celu ich reintrodukcji;

W oparciu o istniejącą bazę danych roślin warzywnych wytypowano obiekty roślin do ich reintrodukcji. Nawiązano współpracę z dwoma gospodarstwami – jedno w miejscowości: Szprotawa (woj. lubuskie) a drugie w Tczewie (woj. pomorskie). Przygotowano próby nasion do wysiania i oceny zgodnie z przygotowanymi przez pracowników Instytutu Ogrodnictwa wytycznymi. Do Szprotawy wysłano: 4 obiekty fasoli, 2 obiekty kopru, 1 obiekt szalotki, czosnku, sałaty, natomiast do Tczewa: 10 obiektów pomidora, 3 obiekty szalotki, 2 obiekty papryki, 1 obiekt kopru, sałaty i czosnku. W trakcie sezonu wegetacyjnego gospodarze prowadzili obserwacje cech morfologicznych i użytkowych, porażenie przez choroby i szkodniki oraz dokumentacja fotograficzna. Przygotowano tablicę informacyjną z nazwą zadania, którą gospodarze zamocowali na ogrodzeniu działki. Dwukrotnie w sezonie plantacje lustrowano. Poletka cieszyły się dużym zainteresowaniem osób wizytujących. Sprawozdania z wykonanej pracy oraz ocena obiektów została przygotowana bardzo skrupulatnie i fachowo. Działkowcy rozpowszechniali informacje o programie oraz chętnie dzielili się materiałem rozmnożonymi. Nasiona kopru rozmnażanego przez wiele lat przez działkowicza ze Szprotawy oraz nasiona pomidorów i papryki rozmnażanych przez działkowicza z Tczewa zostaną zdeponowane w banku genów.

W 2016 roku wyprodukowano drzewka 10 odmian jabłoni ('Reneta Kulona', 'Kosztela', 'Pepina Ribstona', 'Glogierówka', 'Grafsztynek Inflancki', 'Kronselska', 'Malinowa Oberlandzka', 'Jakub Lebel', 'Weisse Winter Taffetapfl' i 'Antonówka Półtorafuntowa'). Jesienią w miejscowości Puchły w (województwo podlaskie) posadzono sad, jako duplikat części kolekcji.

2) Przygotowanie i nieodpłatne udostępnianie niewielkich ilości materiału rozmnożeniowego gatunków roślin warzywnych, sadowniczych, miododajnych i ich dzikich krewniaków wykorzystywanych na cele konsumpcyjne dla zainteresowanych podmiotów;

W roku 2016 przekazano zainteresowanym nieukorzenione sadzonki 25 odmian z kolekcji winorośli do uprawy amatorskiej lub drobnotowarowej. W pierwszym półroczu z kolekcji roślin miododajnych rozesłano 47 przesyłek z próbkami nasion i sadzonkami gatunków pożytkowych dla pszczół. Wysłano także zrazy lip i sadzonki robinii lepkiej.

W drugim półroczu wysłano 63 przesyłki zawierające 12 taksonów wierzb pszczelarskich, po 10 sztobrów z każdego taksonu. Ogólnie w całym roku sprawozdawczym zrealizowano 110 przesyłek zawierających materiał rozmnożeniowy roślin.

Podczas pięciu ekspedycji banku genów, organizowanych na terenie kraju, przekazano 54 obiekty z rodzaju Allium: 18 obiektów szalotki, 24 obiekty czosnku pospolitego tworzącego pędy kwiatostanowe oraz 12 obiektów czosnku nie tworzącego pędów kwiatostanowych.

3) Prowadzenie działań promocyjnych dotyczących wartości i możliwości wykorzystania zasobów genowych roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych (szkolenia, wykłady, warsztaty, broszury, poletka demonstracyjne i inne działania w tym zakresie);

W okresie sprawozdawczym przygotowano szereg działań promujących zasoby genowe roślin ogrodniczych. Spotkania promocyjne odbywały się zarówno przy okazji ogólnopolskich konferencji i targów (min. MTAS, TSW, Gardenia, Dni Otwartych Drzwi, Skierniewickiego Święta Kwiatów, Owoców i Warzyw), jak i spotkań tematycznych organizowanych na terenie Instytutu Ogrodnictwa oraz Oddziału Pszczelnictwa w Puławach. Działania promocyjne prowadzono także we współpracy z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Związkami Producentów i Kołami Pszczelarzy z obszaru całej Polski. W trakcie tych imprez upowszechniano informacje o zasobach genowych roślin ogrodniczych zgromadzonych w kolekcjach IO oraz ich dostępności. Przedstawiano plakat typu roll-up zawierający informacje o realizowanych zadaniach związanych z utrzymaniem oraz upowszechnianiem wiedzy o zasobach genowych. Wręczano także bezpłatne materiały opracowane w zadaniu. W ramach działań promocyjnych odbywały się pokazy w terenie, degustacje owoców, wystawy materiałów roślinnych pochodzących z zasobów genowych roślin ogrodniczych, udostępniano także kolekcje polowe dla grup zorganizowanych oraz odbiorców indywidualnych.

Ogółem w 2016 roku wzięto udział/zorganizowano 20 imprez promujących zasoby genowe roślin ogrodniczych, napisano artykuły oraz przygotowano materiały upowszechnieniowe do zamieszczenia na stronie internetowej www.inhort.pl

4) Współpraca z innymi programami dotyczącymi zachowania zasobów genetycznych roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych w rolnictwie;

W roku sprawozdawczym prowadzono współpracę z:

- ECPGR w ramach grup roboczych Malus, Pyrus, Prunus, Allium, Cucurbitaceae, Solanaceae, Umbelliferae,
- Ośrodkami Doradztwa Rolniczego – propagowanie gatunków/odmian przydatnych do prowadzenia upraw tradycyjnych oraz ekologicznych i możliwości wykorzystania roślin miododajnych wysiewanych na gruntach przeznaczonych do zazieleniania
- Indywidualnymi odbiorcami - Związki i Koła Pszczelarzy, gospodarstwa rolne oraz pszczelarze i działkowcy z obszaru całej Polski, którym przekazano materiał rozmnożeniowy pochodzący z kolekcji polowych.

Mierniki dla zadania 1.7			
Nazwa miernika	Wartość miernika w 2016r.		
	bazowa	docelowa	wykonanie
liczba obiektów rozmnożonych, scharakteryzowanych i ocenionych	0	30	30
liczba działań służących podnoszeniu świadomości społeczeństwa	20	40	20
liczba publikacji, opinii i raportów	3	7	4

Publikacje, opinie i raporty:

1. Głowacka A. 2016: Atlas odmian – ulotki informacyjne 20 odmian czereśni
2. Głowacka A. 2016: Stare odmiany czereśni. Działkowiec 1:30-31
3. Olas-Sochacka M. 2016: Ulotka – Czosnek pospolity (*Allium sativum* L.)
4. Głowacka A. 2016: Czy tylko ‘Łutówka’? Działkowiec 7:42-43

Wykaz imprez promocyjnych:

1. **12-13.01.** – FruitPRO (MTAS). Warszawa. Upowszechnianie informacji o zasobach genowych roślin ogrodniczych zgromadzonych w kolekcjach polowych Instytutu Ogrodnictwa. (D. Kruczyńska).
2. **13-14.01.** TSW Warszawa. Centrum Wystawienniczo – Konferencyjnym Warsaw Expo w Nadarzynie. Prezentacja na plakacie projektów realizowanych w Instytucie Ogrodnictwa na rzecz ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych. Upowszechnianie materiałów promocyjnych opracowanych w ramach zadania PW 1.7. (D. Kruczyńska).
3. **19.02.** TVAGRO (tvagro.pl) - portal rolniczy. Komentarz na stronę internetową odnośnie reintrodukcji tradycyjnych odmian jabłoni na Suwalszczyźnie (D. Kruczyńska)
4. **25-27.02.** Targi Ogrodnicze Gardenia 2016, Poznań. W czasie targów zwiedzających stoisko Instytutu Ogrodnictwa informowano o obiektach zgromadzonych w kolekcjach Instytutu Ogrodnictwa oraz ich dostępności. (M. Sekrecka. M. Nowak))
5. **09.03.** Warsztaty winoroślowe, IO, Skierniewce. W czasie spotkania wygłoszono wykład pt. „Utrzymanie kolekcji roślin sadowniczych gwarancją zachowania bioróżnorodności dla przyszłych pokoleń”. (J. Lisek, M. Sitarek)
6. **12.03.** Mazowiecki Oddział Doradztwa Rolniczego, Oddział Poświętne. Wykorzystanie roślin miododajnych zgromadzonych w kolekcjach (Z. Kołtowski)
7. **22.03.** Warsztaty dla kuratorów kolekcji. IO, Skierniewice. Tematyka związana z systemem dokumentacji i regeneracji materiałów genetycznych roślin ogrodniczych (M. Chojnowski, D. Kruczyńska, M. Sitarek, M. Olas-Sochacka)
8. **07.05.** Centrum Edukacji Ekologicznej, Zawidza. Dawne odmiany i sady tradycyjne (Grzegorz Hodun)
9. **08.06.** Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Skierniewicach, klasa o kierunku ogrodnictwo. Prezentacja kolekcji polowych czosnku pospolitego i dzikich gatunków *Allium* spp. (Marta Olas-Sochacka)
10. **17.06.** Na terenie kolekcji roślin miododajnych przeprowadzono warsztaty dla słuchaczy Studium Specjalizacyjnego z Wydziału Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. (Z. Kołtowski)
11. **18.06.** Śląski Związek Pszczelarzy w Katowicach. Wykorzystanie roślin miododajnych zgromadzonych w kolekcjach (Z. Kołtowski)
12. **23.06.** XIX Dzień Otwartych Drzwi w IO, Dąbrowice. Degustacja owoców dawnych odmian czereśni zgromadzonych w kolekcji w Dąbrowicach (‘Bładoróżowa’, ‘Kanarkowa’, ‘Gubińska’, ‘Kunzego’, ‘Sercówka z Wąsewa’, ‘Elton’, ‘Żółta Jakubowski’, ‘Wawelska’). (A. Głowacka)

13. **23.06.** XIX Dzień Otwartych Drzwi w IO, Dąbrowice. Prezentacja odmian jagody kamczackiej, bzu czarnego, derenia jadalnego, aktinidii i rokitnika. (T. Golis)
14. **23.06.** XIX Dzień Otwartych Drzwi w IO, Dąbrowice. Stoisko informacyjne dotyczące zasobów genowych roślin ogrodniczych. Pracownicy ZZGRO udzielali informacji i porad dotyczących gatunków/odmian zgromadzonych w kolekcjach IO.
15. **24.06.** W ramach akcji zatytułowanej „Edukator bioróżnorodności” zorganizowanej przez Fundację Zielona Akcja, Pawłowice. Pożytki pszczele i zakładanie stref nektarodajnych (Z. Kołtowski)
16. **10.09.** "Sady tradycyjne - znaczenie i możliwości ich zakładania". Warsztaty sadownicze w ODR Boguchwała. (G. Hodun)
17. **17-18.09.** XXXIX Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw w Skierniewicach. Wystawa prezentująca zasoby genowe roślin ogrodniczych Instytutu Ogrodnictwa
18. **17-18.09.** XXXIX Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw w Skierniewicach. Dwie degustacje odmian śliwy. (pracownicy ZZGRO)
19. **21.09.** Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach. Zajęcia praktyczne z ampelografii – prezentacja odmian w kolekcji Vitis sp. W ramach szkolenia „Odmiany winiarskie, uprawa, rozmnażanie, ochrona winorośli przed chorobami i szkodnikami”. (J. Lisek)
20. **27.11.** Mazowiecki Związek Pszczelarski, Koło w Piasecznie - Wykorzystanie roślin miododajnych zgromadzonych w kolekcji (Z. Kołtowski)

Prezentacje, referaty, wykłady:

1. Kołtowski Z.: "Pożytki pszczele - być albo nie być dla pszczelarza". Podsumowanie Konkursu PSZCZELARZ ROKU. Konferencja Naukowa "Wpływ pszczół na środowisko i środowiska na pszczoły", 8 kwietnia 2016, Warszawa
2. Kołtowski Z.: „Wykorzystanie roślin miododajnych zgromadzonych w kolekcjach”. Stowarzyszenie Pszczelarzy Lubelskich, 19 marca 2016, Włodawa
3. Kołtowski Z.: „Wykorzystanie roślin miododajnych zgromadzonych w kolekcjach”. Stowarzyszenie Pszczelarzy Lubelskich, 20 marca 2016, Lublin
4. Kołtowski Z.: „Pożytki pszczele – ocena pastwisk pszczelich” Wykład na szkoleniu pod nazwą „Chrońmy pszczoły to się opłaca” w dniu 27 lipca w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
5. Kołtowski Z.: „Pożytki pszczele – kształtowanie pożytków pszczelich w ramach polityki zazieleniania” Wykład na szkoleniu pod nazwą „Chrońmy pszczoły to się opłaca” w dniu 14 września w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
6. Kołtowski Z.: „Pożytki pszczele – poprawa bazy pożytkowej pszczół” wykład dla pszczelarzy w ramach inicjatywy „Szlak krainą miodem płynącą” organizowanej przez Fundusz Inicjatyw Obywatelskich - Podkarpackie Inicjatywy Lokalne, 23 października, Pilzno
7. Kołtowski Z.: „Pożytki pszczele i wykorzystania zasobów genowych zgromadzonych w Kolekcji roślin miododajnych” wykłady na temat roślin miododajnych zgromadzonych w kolekcji dla słuchaczy Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Giebułtowie, 3 grudnia, Giebułtów